

Samir Məmmədov

UOT: 314.1; JEL: J11

Azərbaycan Respublikasında demoqrafik inkişaf prosesləri

Xülasə

Məqalədə ölkədə baş verən demoqrafik proseslər təhlil edilir, əhalinin ömür səviyyəsi və inkişafı ilə bağlı proseslər tədqiq olunur. İnkişaf etmiş ölkələrin müvafiq sahədəki müasir vəziyyəti və göstəriciləri ölkədə olan durum üzrə müqayisə təhlil aparılır. Məqalədə Azərbaycanda mövcud demoqrafik vəziyyətin müasir tələblər baxımından yaxşılaşdırılması ilə bağlı fikir və təkliflər irəli sürülür.

Açar sözlər: sosial vəziyyət, həyat səviyyəsi, inkişaf, demoqrafiya, miqrasiya

Giriş

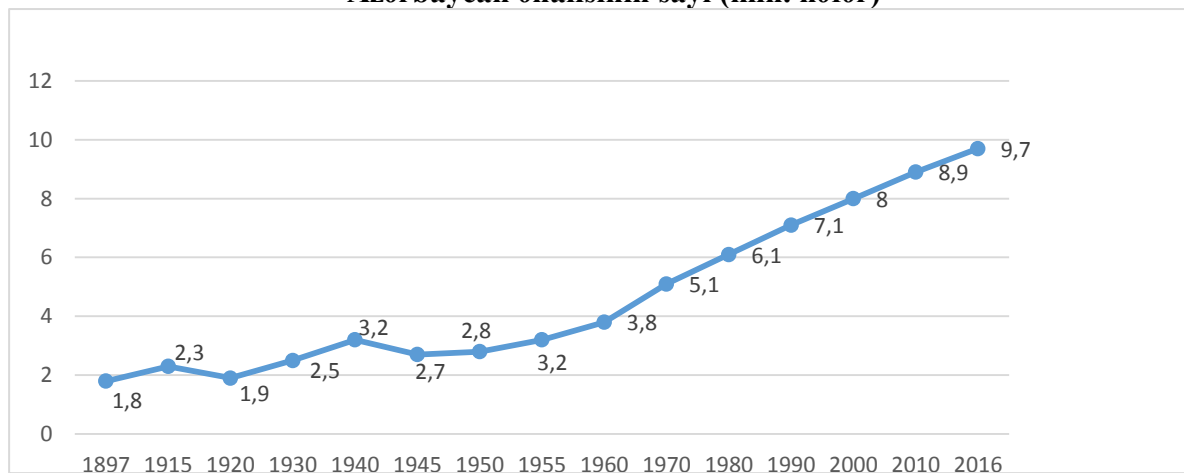
Demografik problemlərin araşdırılması, əhalinin sayında və tərkibində baş verən dəyişikliklərin öyrənilməsi müasir dünyada öz ciddiliyi ilə xüsusi əhəmiyyət kəsb etməkdədir. Dünyada və Azərbaycanda son on ildə qəbul edilən proqram və konseptual sənədlərdə bu sahədəki problemlər kəskinliklə qarşıya qoyulmuş və onların aradan qaldırılması ilə bağlı tədbirlər müəyyən edilmişdir. Xüsusilə, iqtisadi, sosial, ekoloji siyasi sahədə baş verən bir sıra ciddi problemlər artıq dünyanın əksər ölkələrində bu sahədə qarşısızalmaz təzadlarla ilə müşahidə olunmaqdadır. Bütün bu amillərin nəticəsidir ki, inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrdə sosial vəziyyətin münbitləşdirilməsi, insanların həyat və ömür göstəricilərinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı əsaslandırılmış proqramlar, strategiyalar həyata keçirilir. Mövcud vəziyyətin inkişafı üzrə Azərbaycan Respublikasında da yoxsulluq, təhsil, intellektual inkişaf, səhiyyə və digər bu kimi sahələrdə əhəmiyyət kəsb edən proqramlar və tədbirlər icra olunmaqdadır. Bütün bu proseslər göstərir ki, əhalinin həyat və yaşayış səviyyəsinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı ciddi araşdırma və qiymətləndirmələrin aparılmasına ehtiyac daim yüksək olaraq qalmaqdadır.

Ölkədə demoqrafik inkişaf səviyyəsi

Demografik göstəricilər içərisində əhalinin sayı xüsusi əhəmiyyətliyi ilə çıxış edir. Azərbaycan əhalisinin sayı 2016-cı ildə 9,7 milyon nəfər olmuş, onun 49,8%-ni kişilər, 50,2%-ni isə qadınlar təşkil etmişdir. Ölkə əhalisinin say göstəricisinin başlıca fərqləndirici xüsusiyyətlərindən biri, paytaxtda son dövrdə insanların cəmlənməsinin artmasıdır, əhalinin təqribən 2,2 milyon nəfəri Bakıda yaşayır [2]. Ölkə əhalisi son 119 il ərzində 5 dəfədən çox artmış, bu sahədə ən yüksək artım səviyyəsi 1960-1970-ci illərdə müşahidə olunmuşdur. Son 16 ildə isə ölkə əhalisinin sayında 1,7 milyon nəfər artım meyili nəzərə çarpmaqdadır. 2015-ci ildə ölkə əhalisinin 16,1%-ni 0-9, 22,5%-ni 10-24, 25,7%-ni 25-39, 25,9%-ni 40-59, 9,8%-ni isə 60 və daha yuxarı yaşda olanlar təşkil etmişdir. Müvafiq dövrdə ölkə əhalisinin 68,8%-i əmək qabiliyyətli insanlardan ibarət olmuşdur. Müqayisə üçün göstərmək lazımdır ki, 1990-cı ildə əmək qabiliyyətli əhali ümumi əhalinin 55,3%-ni, 2000-ci ildə isə 59,5%-ni təşkil etmişdir [2]. Ölkədə əhalinin sıxlığı göstəricisində paytaxt əvvəlki dövrdə olduğu kimi hazırda da öz yüksəkliyi ilə fərqlənir. Azərbaycanda son dövrdə əhalinin sıxlığı 112 nəfər təşkil etdiyi halda, Bakı şəhərində bu göstərici 1040 olmuşdur. Digər tərəfdən, şəhərin rayonları arasında isə ən yüksək göstərici Nəsimi rayonunda müşahidə olunmaqdadır [2].

Qrafik 1.

Azərbaycan əhalisinin sayı (mln. nəfər)

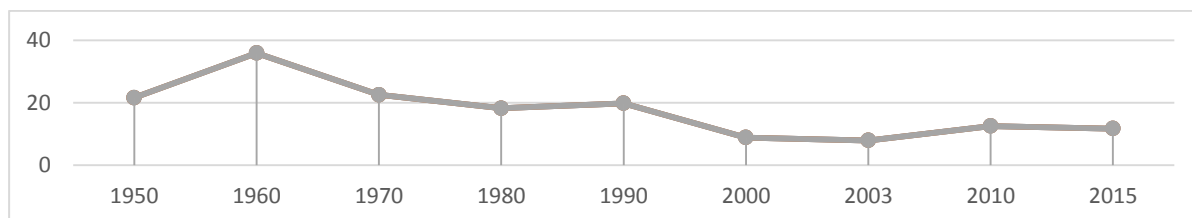

Mənbə: Qrafik <http://www.stat.gov.az/source/demography/> əsasında müəllif tərəfindən tərtib olunub.

1950-2016-ci illəri əhatə edən məlumatların təhlili göstərir ki, bu dövr ərzində ən yüksək və ən aşağı təbii artım səviyyəsi 1960 və 2003-cü illərdə qeydə alınmışdır [2]. Aşağıda tərtib olunmuş qrafik göstərir ki, 1990-cı ildən 2000-ci ilə kimi olan dövrdə təbii artımın sürəti azalmış, 2000-ci ildən azalma tempi zəifləmiş və sonrakı illərdə yüksəlməyə doğru getmişdir. Təbii artımın yüksəlməsinə doğumun artma amili xüsusilə öz təsirini göstərsə də, lakin son illərdə bu artım meyilində yenə də enmə nəzərə çarpmaqdadır.

Qrafik 2.

Azərbaycan əhalisinin təbii artım səviyyəsi (əhalinin hər 1000 nəfərinə)

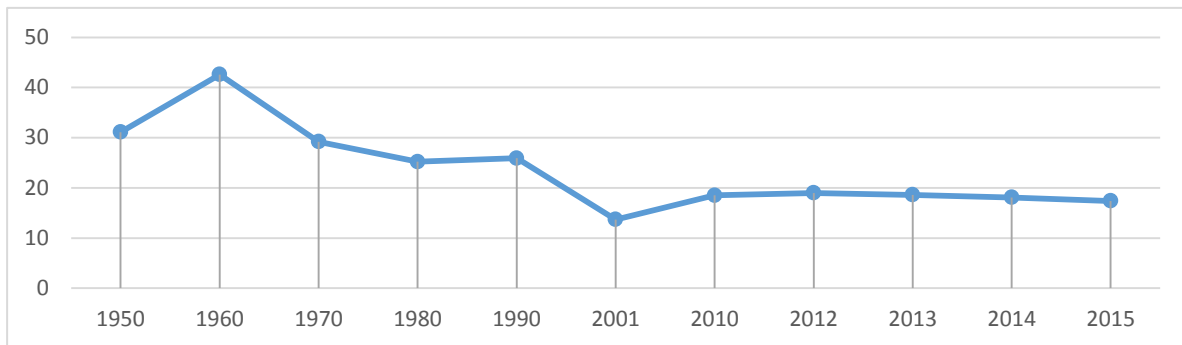

Mənbə: Qrafik <http://www.stat.gov.az/source/demography/ap/> əsasında müəllif tərəfindən tərtib olunmuşdur.

Azərbaycanda 2016-cı ildə 166210 nəfər insan dünyaya gəlmişdir və ölkədə ən yüksək doğum səviyyəsi 1960-cı ildə nəzərə çarpmışdır. Ən aşağı doğum göstəricisi isə, 2001 və 2002-cü illərdə müşahidə olunmuşdur [2]. Aşağıda tərtib olunan qrafik göstərir ki, 1960-ci ildən sonra azalan doğum halları 2001-ci ildən sonra artması ilə müşahidə olunur. Son dörd ildə isə, doğum hallarında azalma meyilləri də nəzərə çarpmaqdadır. Əhalinin həyat səviyyəsi, urbanizasiya prosesi, işsizlik, nigah hallarının azalması, qadınların karyera qurmağa üstünlük verməsi doğum hallarının azalmasına təsir göstərən amillərdən hesab olunmaqdadır.

Qrafik 3.

Azərbaycanda doğulanların sayı (əhalinin hər 1000 nəfərinə)

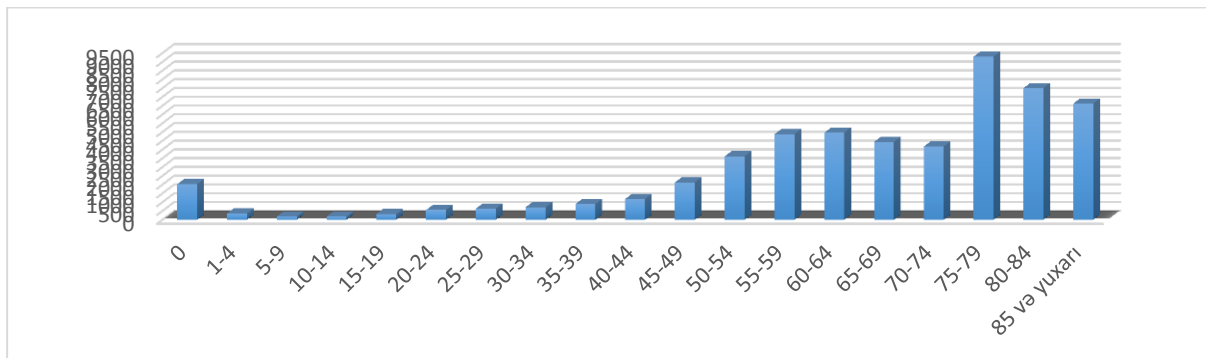

Mənbə: Qrafik <http://www.stat.gov.az/source/demography/ap/> əsasında müəllif tərəfindən tərtib olunmuşdur.

Ölkədə 2015-ci ildə 54697 ölüm halı qeydə alınmış və əhalinin hər min nəfərinə düşən ölüm hallarının sayı 5,7 nəfər təşkil etmişdir. Müqayisə üçün göstərmək lazımdır ki, bu göstərici 1950-ci ildə 9,6, 1980-ci ildə 7, 2000-ci ildə isə 5,9 olmuşdur [2]. Son illərdə respublikada körpə ölümlərinin sayında azalma meyilləri müşahidə olunmaqdadır, belə ki, hər min nəfər diri doğulana körpə ölümü 2000-ci ildə 16,4 nəfər olmuşdursa, 2015-ci ildə bu göstərici daha da azalmaqla 11 nəfər təşkil etmişdir [2].

Qrafik 4.

Yaş qrupları üzrə ölənlərin sayı (2015-ci il)

Mənbə: Qrafik <http://www.stat.gov.az/source/demography/> əsasında müəllif tərəfindən tərtib olunub

Baş verən ölüm hallarının böyük bir hissəsi qan dövranı sisteminin xəstəlikləri ilə bağlıdır. Ölüm hallarının təqribən 60%-i qan dövranı sistemi, 13,1%-i yenitörəmələr, 5,2%-i həzm sistemi, 4,8%-i travma, zəhərlənmə, xarici səbəblərin təsirinin digər nəticələri, 16,9%-i isə digər səbəb və xəstəliklər üzündən baş vermişdir. Cədvəl 1-də 2011-ci ildə Azərbaycanda və bir sıra xarici ölkələrdə baş verən ölüm hallarının səbəbləri göstərilmişdir. Statistik bazaya əsasən göstərmək olar ki dünyanın bir çox ölkələrində ölüm hallarının əsas səbəbi qan dövranı sisteminin xəstəlikləri olmuşdur. Birləşmiş Krallıq və Danimarkada isə yenitörəmələr ən yüksək ölüm halına səbəb olan faktor kimi özünü göstərir. Azərbaycanda yenitörəmələrin səbəb olduğu ölüm halları digər ölkələr ilə müqayisədə çox aşağıdır. Tənəffüs orqanları xəstəliklərinin səbəb olduğu ölüm halları da digər ölkələrlə müqayisədə ölkədə aşağı

səviyyəsi ilə nəzərə çarpmaqdadır. Xüsusən də qadınlar üzrə bu göstəricinin aşağı olmasına səbəb ölkəmizdə qadınlar arasında siqaret istifadəçilərinin sayının çox az olması ilə daha çox bağlıdır.

Cədvəl 1.

Hər 100000 nəfərə düşən ölüm hallarının səbəbləri (2011-ci il)

Ölkələr	Cins	Qan dövranı sisteminin xəstəlikləri	Travmalar, zəhərlənmə və xarici səbəblərin təsirinin digər nəticələri	Yeni törəmələr	Tənəffüs orqanlarının xəstəlikləri
Azərbaycan	qadınlar	348	12	59	17
	kişilər	377	41	73	25
Almaniya	qadınlar	358	26	207	53
	kişilər	457	55	330	98
Avstriya	qadınlar	377	33	205	39
	kişilər	523	79	336	80
Belçika	qadınlar	264	46	206	75
	kişilər	378	88	358	158
Bolqarıstan	qadınlar	1024	17	170	41
	kişilər	1386	63	311	91
Birləşmiş Krallıq	qadınlar	230	22	239	116
	kişilər	344	45	348	163
Danimarka	qadınlar	243	30	270	112
	kişilər	363	61	388	156

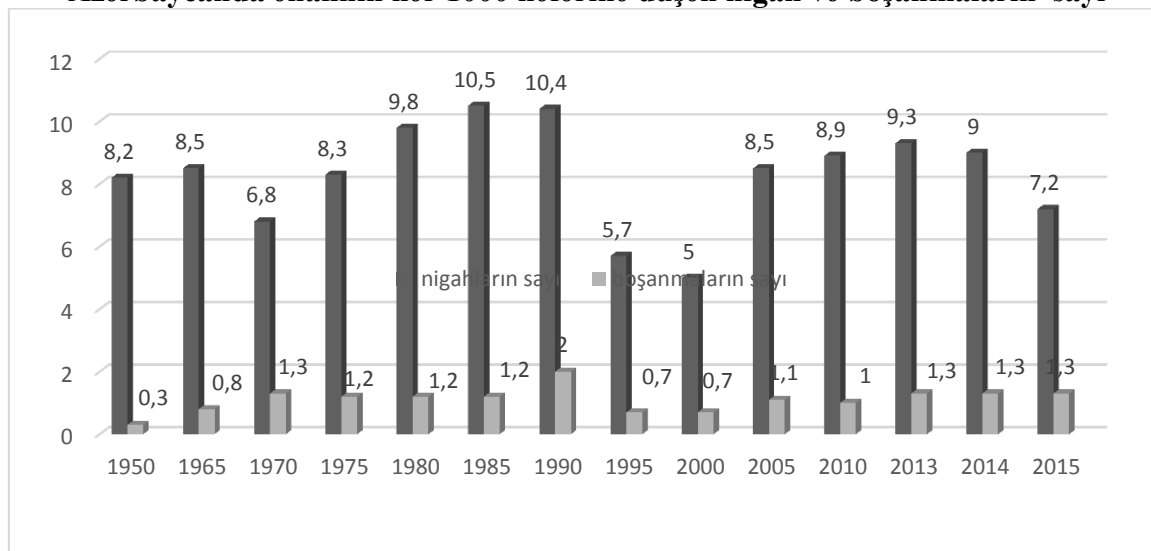
Mənbə: www.stat.gov.az və ec.europs.eu/eurostat [2], [3]

Müəyyən qrup insanlar isə xəstəlik səbəbindən deyil, intihar edərək həyatlarına son vermişlər. Dünya Səhiyyə Təşkilatının 2012-ci il üzrə tərtib etdiyi hesabatda əsasən Azərbaycan intihar hallarının baş vermə sayına görə 170 ölkə arasında 163-cü yerdə qərarlaşmışdır. Ölkədə hər 100000 nəfərə düşən intihar hallarının sayı 1,7 göstərilmişdir. Bu göstərici digər ölkələr ilə müqayisədə yaxşı nəticə kimi qiymətləndirilir. Müqayisə üçün göstərmək lazımdır ki, müvafiq göstərici İranda 5,2, Gürcüstanda 3,2, Türkiyədə 7,9, Rusiyada 19,5, Kanadada 9,8 təşkil etmişdir [4]. Sosial gərginliyi, uzunmüddətli işsizlik səviyyəsini azaltmaq və əhalinin maddi rifah halını yüksəltməklə belə ciddi problemin aradan qaldırılması mümkündür.

“Azərbaycan 2020: Gələcəyə Baxış” İnkişaf Konsepsiyası”nın strateji baxış və əsas prioritetlərində nəzərdə tutulan bir sıra müddəalar mövcud imkan və resursları nəzərə almaqla, ölkədə davamlı iqtisadi artım və yüksək sosial rifah, səmərəli dövlət idarəetməsi və qanunun aliliyi, insanların bütün hüquq və azadlıqlarının tam təmin olunması və vətəndaş

cəmiyyətinin ölkənin ictimai həyatında fəal statusu ilə səciyyələnən inkişaf mərhələsinə nail olmaqla bağlıdır. Belə konseptual yanaşma və onun həyata keçirilməsi insanların yalnız maddi və mənəvi həyat səviyyəsinin artırılmasına yönəlməmişdir. Bu baxışlar həm də ölkə əhalisinin psixoloji və mənəvi həyat tərzinin tədricən yaxşılaşdırmağa istiqamətlənir. Təbii ki, bu baxımdan həyata keçirilən tədbirlər ölkə əhalisinin həyata baxışlarının dəyişməsi ilə, onların düşüncə tərzində də pozitiv meyillərin yüksəlməsinə səbəb olmalıdır. Və bütün bu amillər də insanların intihara, həyatdan küskünlüyə, bədbinliyə olan meyilliyyətinin aradan qaldırılması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

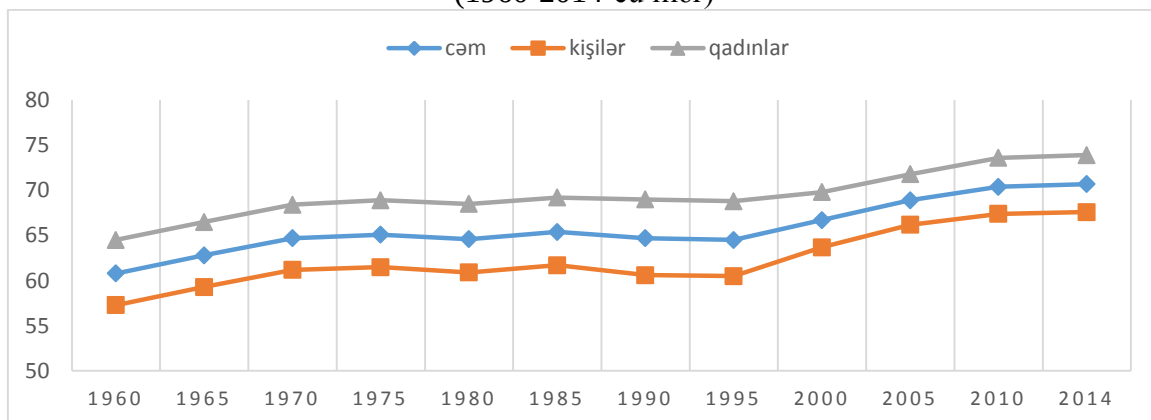
Ölkədə doğumun səviyyəsinə nığah və boşanma halları da öz təsirini göstərir. Aşağıdakı qrafikdə 1950-2015-ci illər ərzində Azərbaycan Respublikası üzrə rəsmi qeydə alınmış nığah və boşanmaların ümumi əmsalları göstərilmişdir. Ölkədə 2015-ci ildə baş verən nığah hallarının sayının kəskin şəkildə azalması belə nəticəyə gəlməyə əsas verir ki, iqtisadi inkişaf proseslərində baş verən dəyişikliklər nığah hallarının sayına da ciddi təsir göstərməkdədir. Azərbaycanda boşanma halları digər ölkələrlə müqayisədə kifayət qədər aşağı olması ilə fərqlənir. Bu vəziyyət Rusiya, Türkiyə, İran, ABŞ və Almaniyada daha yüksəkliyi ilə müşahidə olunmaqdadır. Belə ki, bu ölkələrdə hər 1000 nəfərə düşən boşanma halları Azərbaycan ilə müqayisədə yüksəkdir [6].

Qrafik 5.**Azərbaycanda əhalinin hər 1000 nəfərinə düşən nığah və boşanmaların sayı**

Mənbə: DSK, Azərbaycanın demoqrafik göstəriciləri- Statistik məcmuə, Bakı-2016 [5]

Əhalinin sağlamlığını xarakterizə edən ən mühüm göstəricilərdən biri də doğulanda gözlənilən orta ömür müddətidir. Ölkələr üzrə bu göstərici Dünya Səhiyyə Təşkilatı, Dünya Bankı və digər nüfuzlu təşkilatlar tərəfindən hesablanaraq müəyyən edilir. Qrafik 6 Dünya Bankının hesabatlarına əsasən hazırlanmış və buradan görünür ki, son illərdə Azərbaycanda doğulanda gözlənilən orta ömür müddəti artmış və 2014-cü ildə qadınlar üçün 73,9, kişilər üçün isə 67,6 il təşkil etmişdir.

Qrafik 6.

Azərbaycanda doğulanda gözlənilən orta ömür müddəti
(1960-2014-cü illər)Mənbə: <http://www.worldbank.org/> [7]

Doğulanda gözlənilən orta ömür müddətini hesablayan digər təşkilat Dünya Səhiyyə Təşkilatıdır. Təşkilatın hesablamalarına əsasən 2015-ci ildə Azərbaycanda bu göstərici qadınlar üzrə 75,8, kişilər üçün isə 69,6 il təşkil etmişdir. Ümumilikdə isə, müvafiq göstərici (qadınlar və kişilər üzrə) 72,7 il səviyyəsində olmuş və bu sahədə Azərbaycan 183 ölkə arasında 96-cı yerdə qərarlaşmışdır. Lakin qonşu ölkələrlə müayisədə Azərbaycanda bu göstərici üzrə hələ ki, yüksək inkişaf səviyyəyə malik deyildir. Doğulanda gözlənilən orta ömür müddəti Türkiyədə 75,8, İranda 75,5, Gürcüstanda 74,4, Rusiyada 70,5 il təşkil etməkdədir. Bu göstərici üzrə ölkəmiz qonşu dövlətlərdən Rusiyadan öndə olsa da, digər üç ölkədən geri qalır. Müvafiq göstəricinin nisbətən aşağı olması Azərbaycanın “İnsan İnkişafı İndeksi”-ndə ön pillələrdə yer almasına mane olur. Doğulanda gözlənilən orta ömür müddətinin ən yüksək olduğu ölkələr sırasında Yaponiya (83,7) və İsveçrə (83,4), ən aşağı ölkələr sırasında isə Anqola (52,4) və Syerra-Leone (50,1) gəlir [8].

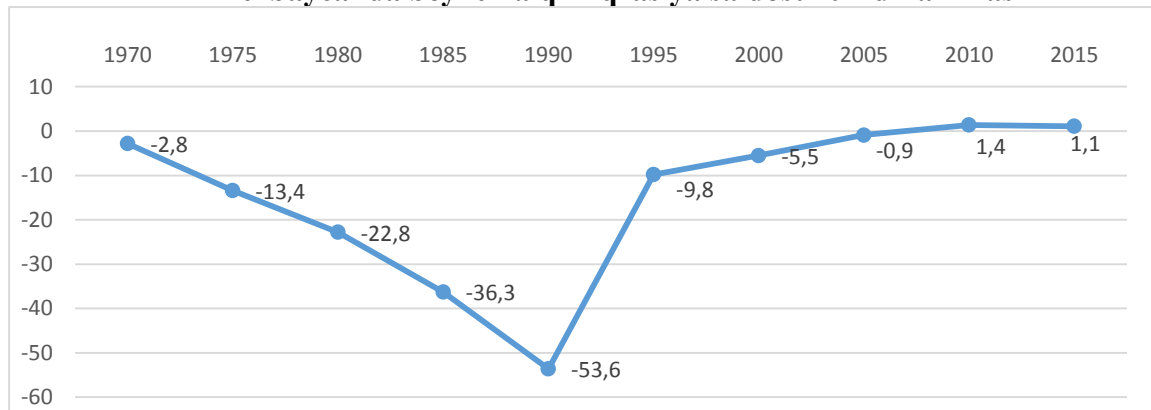
Müasir şəraitdə miqrasiya prosesləri

Müasir inkişaf göstərir ki, dünyada ölkələr arasında qarşılıqlı iqtisadi-siyasi münasibətlərin keyfiyyətə yeni müstəviyə keçməsi, sosial-mədəni həyatın beynəlmilləşməsi, eyni zamanda, milli, irqi, regional münəqişələrin, fəvqəladə vəziyyətlərin və təbii fəlakətlərin doğurduğu problemlər əhalinin kütləvi miqrasiyası ilə müşayiət olunur. Dünyada baş verən miqrasiya prosesləri ayrı-ayrı qitələrin, dövlətlərin və regionların iqtisadi inkişafı səviyyəsi ilə sıx surətdə bağlı olub, özünü fərqli cəhətlər özünü göstərməkdədir.

Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı üzrə qəbul edilən Dövlət Proqramları ilk növbədə, regionların qeyri-proporsional inkişafının qarşısını almağa xidmət edən təkmil konsepsiya olmaqla, sosial-iqtisadi səbəblərlə bağlı daxili miqrasiyanın fəsadlarının aradan qaldırılmasına yönəlməsi ilə də xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. İcra olunmuş mövcud proqramların yekunları regionların tarazlı inkişafı, infrastrukturun yeniləşdirilməsi, yeni iş yerlərinin açılması, sosial problemlərin həlli nəticəsində respublikada sosial-iqtisadi səbəblərlə bağlı daxili miqrasiyanın səviyyəsinin əhəmiyyətli dərəcədə azaldığını bir daha təsdiqləməkdədir. Son illərin statistik göstəriciləri göstərir ki, Azərbaycanda immiqrantların sayı emmiqrantların sayından yüksəkdir. Qrafik 7-də ölkəmizdə 1970-2015-ci illər üzrə beynəlxalq miqrasiya saldosunun dinamikası təsvir olunub. Təəssüflər olsun ki, 1970-2007-ci illərdə miqrasiya saldosu mənfi olması ilə nəzərə çarpır. Müvafiq dövr ərzində ölkəni tərk edənlər arasında yüksək ixtisaslı kadrların olması milli iqtisadiyyata ciddi zərbə vurub.

Qrafik 7.

Azərbaycanda beynəlxalq miqrasiya saldosunun dinamikası

Mənbə: Qrafik <http://www.stat.gov.az/source/demography/> əsasında müəllif tərəfindən tərtib olunub.

Azərbaycanda beyin axını ilə bağlı əsaslı araşdırmalar aparılmadığı üçün ölkəni tərk edən elmi kadrların və yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin sayını dəqiq müəyyən etmək problem olaraq qalmaqdadır. Lakin, buna baxmayaraq, aparılan hesablamalar nəticəsində Azərbaycandan miqrasiya edən yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin və elmi kadrların sayını təqribi də olsa müəyyənləşdirmək mümkün olmuşdur. Alınan nəticəyə görə 2004-cü ildə elmi dərəcəsi olanların sayı (təbii itki nəzərə alınmaqla) təqribən 13500 nəfərdən yuxarı olmalı idi, lakin 2004-cü ilin statistik göstəricilərində elmi dərəcəsi olanların sayının 10015 nəfər olduğu göstərilir. Buradan belə nəticəyə gəlmək olar ki, 1990-2004-cü illərdə təqribən 3600 nəfər (hər il orta hesabla 262 nəfər) elmlər doktoru və elmlər namizədi xarici ölkələrə və yaxud da kommersiya strukturlarına getmişdir [9]. Ekspertlərin hesablamalarına görə Rusiya Federasiyası hər bir alimin xaricə getməsindən təxminən 300 min ABŞ dolları itirir. Bu göstəricini təqribi olsa da Azərbaycan üçün də əsas götürmək mümkündür və bu halda Azərbaycanın beyin axını üzrə itkisi təxminən 1 milyard dollar olacaqdır [9].

2020-2100-cü illər üçün proqnozlaşdırılan əhalinin sayı (orta variant)

Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən tərtib olunan proqnozlaşdırmaya əsasən dünya əhalisinin sayı bu illər ərzində kəskin artacaqdır. 1950-ci ildə 2,5, 2015-ci ildə 7,3 milyard olan dünya əhalisinin sayının 2100-cü ildə 11,2 milyard nəfərə çatacağı proqnozlaşdırılır [10]. BMT-nin Azərbaycan üzrə proqnozlarına əsasən isə, 2050-ci ilə qədər əhalinin artım tempi davam edəcək və ölkə əhalisinin sayı 10,9 milyon nəfərə çatacaq. 2050-ci ildən sonra isə əhalinin sayı azalacaq və 2100-cü ildə 9,6 milyon olacaqdır. Bu illər ərzində əhalinin orta yaşının da artacağı proqnozlaşdırılır. 2015-ci ildə ölkədə əhalinin orta yaş dövrü 30,9 il olduğu halda bu göstəricinin 2100-cü ildə 44,2 il yaş dövrünə çatacağı gözlənilir və 60 və daha yuxarı yaşda olan əhalinin sayının da artacağı və 2100-cü ildə əhalinin 30,3%-ni təşkil edəcəyi gözlənilir. [10]. Halbuki, bu göstərici 2015-ci ildə 9,8% olmuşdur [2]. Bütün bu yönümlü tədqiqatlar deməyə əsas verir ki, Azərbaycan əhalisinin tərkibində qocalma prosesi getməkdədir. Demoqrafik qocalma prosesi dövlətin sosial yükünün artmasına, pensiya yaşlı əhalinin xüsusi çəkisinin yüksəlməsinə gətirib çıxaracaqdır.

Nəticə

- Bir çox ölkələrdə əhalinin sayının azaldığı dövrdə ölkəmizdə bu göstərici artmaqdadır. Lakin proqnozlara əsasən, 2050-ci ildən sonra əhalinin sayının azalması müşahidə olunacaqdır. Əhali artımının ölkə iqtisadiyyatına və əhalinin həyat səviyyəsinə təsirləri ətraflı və geniş tərkibli araşdırılmalı və qiymətləndirilməlidir.

- Proqnozlara görə əsrin sonuna qədər ölkədə əhalinin orta yaş dövrünün artması gələcəkdə bir sıra sosial problemlərin yaranmasına səbəb ola bilər. Belə ki, 60 və daha yuxarı yaşda olan əhalinin sürətlə artması ilə əlaqədar dövlətin pensiya xərcləri də artacaqdır. Əmək qabiliyyətli əhalinin sayının azalması isə iqtisadi inkişafa təsir edə bilər. Problemlərlə qarşılaşmamaq üçün uyğun sosial siyasət hazırlanmalıdır.
- Boşanma halları digər dövlətlərlə müqayisədə ölkədə aşağı səviyyədədir. Boşanma hallarının daha da azalması üçün əhalinin rifah səviyyəsi yüksəldilməlidir. Çünki boşanma hallarına səbəb olan ailə daxili münaqişələr bir çox hallarda uzunmüddətli işsizlikdən və bir sıra sosial problemlərdən qaynaqlanır.
- Son illərdə baş verən iqtisadi proseslər nəgah hallarının azalmasına da səbəb olmaqdadır. Gənclər arasında işsizliyi azaltmaqla və ipoteka kreditlərinin şərtlərini bir qədər də sadələşdirməklə bu problemi aradan qaldırmaq mümkündür.

Ədəbiyyat

1. Şahbaz Muradov, Çingiz Baxış "Azərbaycan Respublikasında etnodemoqrafik proseslər: tarixi dəyişikliklər və reallıqlar. Bakı, 2013
2. <http://www.stat.gov.az/>
3. <http://ec.europa.eu/eurostat/>
4. en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_suicide_rate
5. DSK, Azərbaycanın demoqrafik göstəriciləri- Statistik məcmuə, Bakı-2016
6. https://en.wikipedia.org/wiki/Divorce_demography
7. <http://www.worldbank.org/>
8. <http://www.who.int/en/>
9. Rəsmiyyə Abdullayeva, Allahyar Muradov " Sosial sferanın iqtisadiyyatı " Bakı-2009
10. United Nations (2015). World Population Prospects: The 2015 Revision.

Самир Мамедов

Процесс демографического развития в Азербайджанской Республики

Резюме

Статья анализирует демографические процессы в стране, также здесь применяются процессы, связанные с уровнем и развитием жизни населения. В статье проводятся сравнения по состоянию между современным положением и показателем в соответствующих областях развитых стран. Статья предлагает идеи и предложения, связанные с улучшением с точки зрения современных требований демографического состояния, существующего в Азербайджане.

Ключевые слова: социальное состояние, жизненный уровень, развитие, демография, миграция

Samir Mammadov

The demographic development processes of the Republic of Azerbaijan

Abstract

In this article the demographic processes of Azerbaijan are analyzed and life expectancy, processes related to development are explored. The corresponding indicators and current status of developed countries are compared with the situation of our country. Ideas and proposals put forward for the improvement of current demographic situation in Azerbaijan.

Key words: social status, living standards, development, demography, migration

Elmi redaktor: i.f.d. dos., Y.Məmmədov

Daxil olub: 23.06.2016.

Çapa qəbul olunub: 30.06.2016.